

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **_Фінансового менеджменту та фондового ринку**

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та страхування

освітньо-професійна програма
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування

на тему: **«Депозитний портфель комерційного банку»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Котляр Анна Леонідівна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач

Домбровська Софія Олексіївна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливим елементом фінансової системи країни є її банківська складова, тому комерційні банки повинні вести ефективну й стійку ресурсну політику, спрямовуючи зусилля на нарощення своєї ресурсної бази та покращення її якості. Останнім часом банки зазнають низки фінансових труднощів через неефективність процесу управління ресурсами та сукупність зовнішніх факторів. Загострення конкурентної боротьби між банківськими установами щодо залучення ресурсів з депозитних джерел, формування на їх основі депозитної ресурсної бази, ефективного й раціонального її використання, маневрування коштами та формування стратегії й політики своєї роботи в цьому напрямі потребують постійного моніторингу та вдосконалення. Саме тому на сьогодні актуальними залишаються проблеми щодо формування оптимального за структурою (обсягами, клієнтського каналу, термінами, валютою тощо) депозитного портфеля та управління ним, ідентифікація основних чинників впливу на нього та своєчасне застосування відповідних заходів щодо його покращення та вдосконалення. Такі заходи дозволяють забезпечити комерційні банки достатніми обсягами депозитних ресурсів, що визначає стратегічні засади розвитку як банківського сегменту, так і економіки України загалом. Отже, проблемою дослідження виступає недосконалість управлінських дій керівництва банківських установ щодо формування оптимального депозитного портфеля під впливом різних чинників в умовах сьогодення.

Вдосконалення процесу управління депозитним портфелем банківських установ відіграє важливу роль у системі загального банківського менеджменту, про що свідчить постійна увага до вивчення даного аспекту з боку дослідників — науковців та практиків. Дослідженню проблем формування та управління депозитним портфелем приділена увага таких вчених-економістів, як Бархатов В.И., Макаренко Ю.П., Сагач Т.О. Матвеева В.В., Гайдаржийська О.М., Василенко В.В. та інші.

Попри ґрунтовні напрацювання за порушеною проблемою, її багатоаспектність у наукових працях, їх наукова розробленість залишається невизначеною. Зокрема потребують узагальнення питання оцінки управління депозитним портфелем. Недостатньо висвітленими є питання кількісного та якісного аналізу управління депозитним портфелем, оцінки цінової політики та асортименту банківських продуктів у цьому напрямі діяльності.

Значимість зазначених проблем, необхідність їх вирішення та актуальність викладених аспектів обумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, визначили мету, завдання і напрями дослідження.

Метою роботи є дослідження теоретичних питань формування депозитного портфелю комерційних банків та розробка практичних рекомендацій щодо напрямків покращення його структури.

Завдання дослідження:

1) визначити наукові підходи щодо сутності депозитів як основи формування депозитного портфелю комерційного банку та їх видів;

- 2) розглянути особливості формування депозитної політики комерційного банку та напрями її реалізації;
- 3) розкрити сутність методів управління депозитним портфелем комерційного банку;
- 4) провести аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- 5) здійснити аналіз депозитного портфелю АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- 6) оцінити ефективність депозитного портфелю комерційного банку АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- 7) застосувати методи економіко-математичного моделювання щодо прогнозуванні росту зобов'язань АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- 8) визначити напрями формування стратегії комерційного банку на ринку депозитних послуг;
- 9) обґрунтувати шляхи підвищення якості депозитного портфелю комерційного банку АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Об'єктом дослідження є економічні процеси, пов'язані з формуванням депозитного портфелю комерційного банку.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи формування депозитного портфелю та розробка пропозицій щодо його вдосконалення на прикладі комерційного банку АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися такі методи дослідження: структурно-логічний аналіз; метод економічного аналізу (при дослідженні факторів впливу на процеси формування та реалізації механізму депозитної діяльності, оцінці динаміки та структури депозитної бази банків); метод угруповань (при розгляді класифікації депозитів); різноманітні прийоми статистичних методів, зокрема порівняння – при зіставленні фактичних даних за відповідні періоди; методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції.

Інформаційною базою дослідження є такі джерела інформації: фінансова звітність та аудиторські звіти банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» відповідно національним стандартам та стандартам МСФЗ, які були отримані з офіційного сайту банку, наукові та періодичні видання, нормативно-законодавчі акти України, наукові монографічні видання вітчизняних вчених. Також були використані аналітичні дані Національного банку України.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 73 сторінки, включаючи 15 таблиць, 12 рисунків, 3 додатка і список використаної літератури із 42 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи формування та управління депозитним портфелем комерційного банку»* визначено теоретичні аспекти депозитів як основи формування депозитного портфелю комерційного банку, з'ясовано їх сутність та види. Охарактеризовані особливості формування депозитної політики комерційного банку та напрями її реалізації. Визначені основи управління депозитним портфелем комерційних банків

У другому розділі *«Аналіз та оцінка формування депозитного портфелю (на прикладі комерційного банку АТ «Райффайзен Банк Аваль»)»* охарактеризована діяльність комерційного банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» на ринку банківських послуг України. Проведено аналіз основних показників діяльності банку АТ «Райффайзен Банк Аваль». Досліджені особливості формування депозитного портфелю комерційного банку та проведена оцінка його ефективності.

У третьому розділі *«Напрями удосконалення формування депозитного портфелю комерційного банку»* розглядаються можливості застосування методів економіко-математичного моделювання щодо прогнозування росту зобов'язань АТ «Райффайзен Банк Аваль». Також надані основні шляхи підвищення якості депозитного портфелю комерційного банку АТ «Райффайзен Банк Аваль».

ВИСНОВКИ

У дипломному дослідженні наведено теоретичні узагальнення та надано практичні рекомендації щодо вирішення проблем формування депозитного портфелю комерційних банків.

1. На основі аналізу наявних підходів вітчизняних та зарубіжних вчених до визначення депозитів як економічної категорії, а також сучасної практики банківської діяльності, «депозити» трактуються як сукупність усіх можливих видів та форм внесення грошових коштів суб'єктами економіки на банківські рахунки незалежно від суми, терміну та виду валюти для зберігання на відповідних умовах – повернення в кінці терміну зберігання і, як правило, з виплатою процентів.

2. Розглянувши теоретичні аспекти депозитної політики банків, можемо зробити такі висновки. Трагування депозитної політики науковцями є різноманітним та відрізняється підходами до визначення сутності даного терміну. Визначено, що депозитна політика в процесі своєї реалізації робить свій внесок у досягнення загальних цілей і ґрунтується на притаманних їй принципах, які поділяються на загальні та специфічні. Розглянуто види державної депозитної політики, які поділяються на консервативну та ліберальну політику і в підсумку впливають на визначення мети та завдань депозитної політики.

3. Дослідження особливостей управління депозитним портфелем комерційного банку показало, що воно реалізується через управлінські функції та передбачає цілеспрямований вплив на внутрішні параметри серед яких обсяг, склад, структура, форма залучень тощо. Оцінку управління депозитним портфелем комерційного банку доцільно здійснювати в декілька етапів, використовуючи дані публічної фінансової звітності банківських установ. У ході проведення перших двох етапів також доцільно застосовувати порівняльний метод дослідження депозитів залежно від групи клієнтів, строковості, у розрізі валют тощо..

4. Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах АТ «Райффайзен Банк Аваль». За період 2018 - 2021 рр. банк збільшив масштаби своєї діяльності, про що свідчить постійне збільшення загальної суми валюти балансу на 62,25%, в тому числі зобов'язання збільшились на 69,11%. Власний капітал зріс на 25,78 %. Найбільшу питому вагу у пасивах банку складають зобов'язання (84-88%).

5. Протягом аналізованого періоду в структурі депозитного портфеля банку переважаючими були кошти від юридичних осіб, частка яких становила понад 60% у сукупній величині вкладів щорічно, а значення коливалися від 62,70% до 64,91% депозитного портфеля банку. Можна зазначити, що банк у своїй депозитній діяльності та при формуванні свого депозитного портфеля більше орієнтований на залучення коштів у вклади від корпоративного сегменту ринку. З аналізу рахунків клієнтів простежується динаміка щодо значної частки поточних рахунків та депозитів на вимогу у структурі депозитної ресурсної бази банку, а саме – 76,85%, 90,64%, 87,89%. У загальному підсумку можна зазначити, що банк функціонує переважно за рахунок залучених коштів від юридичних та фізичних осіб, що є цілком нормальним у банківській практиці. Їх частка протягом аналізованого періоду коливалася від 93,96% до 96,94% по зобов'язаннях та від 79,08% до 85,04% по валюті балансу. Переважання коштів клієнтів пояснюється, зокрема, через їх відносну дешевизну, порівняно з міжбанківським кредитуванням та кредитами рефінансування НБУ.

6. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів банку показав, що банк достатньо ефективно використовував свої платні ресурси та усі сукупні ресурси. Однак простежується негативна тенденція зменшення цих показників на протязі аналізованого періоду.

7. За допомогою методів економіко-математичного моделювання та офісного прикладного програмного забезпечення Excel було досліджено рівень чутливості та визначимо формульну залежність між темпами зміни зобов'язань від зміни темпу росту рівня інфляції та процентних ставок за певний період часу. За розрахунками було отримано прогнозне значення темпів росту зобов'язань АТ «Райффайзен Банк Аваль», у 2022 році в порівнянні з попереднім роком вони зростуть на 16,12%..

8. Головною передумовою успішного довгострокового розвитку банку є наявність та ефективна реалізація системи стратегічного менеджменту, який являє собою процес прийняття та реалізації стратегічних рішень, зміст яких

полягає у виборі, заснованому на порівнянні наявного потенціалу банку з можливостями та загрозами його зовнішнього середовища. З метою ефективного проведення депозитної політики банку доцільно розробляти відповідний стратегічний план, призначенням якого є планування депозитних послуг у встановленні граничних розмірів депозитної бази, її місця в ресурсному потенціалі банку та засобах його реалізації щодо цільових ринків та клієнтів, обсягів, структури депозитів юридичних і фізичних осіб, форм та пріоритетів депозитної діяльності.

9. На сьогодні АТ «Райффайзен Банк Аваль» є доволі надійним банком в Україні, який провадить свою діяльність доволі великий період часу та займає провідні позиції на вітчизняному ринку. Саме тому багато громадян не бояться довіряти свої вільні кошти цій організації. Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), який гарантує кожному вкладнику банку відшкодування граничного розміру коштів за депозитами (200 тис. грн), незалежно від кількості вкладів у одному банку.

Процес управління депозитним портфелем передбачає застосування банком як цінових, так і нецінових (маркетинговий підхід) методів управління. Впровадження АТ «Райффайзен Банк Аваль» процесу бенчмаркінгу в управління депозитним портфелем дозволить виявити ключові переваги та недоліки у порівнянні з банками-конкурентами чи «банком-взірцем» в цьому напрямі діяльності, своєчасно реагувати на зміни внутрішнього й зовнішнього середовища, запроваджувати унікальні депозитні продукти тощо.

Основними завданнями, які стоять перед банком та поточну перспективу є: мінімізація витрат на залучення коштів у вклади, нарощення обсягу депозитного портфеля з оптимізацією його структури (мінімізація обсягу депозитів до запитання та поточних рахунків, зменшення кількості вкладів у валюті).

Оскільки одним з ключових завдань банків є полегшення життя клієнтів в аспекті надання банківських послуг, то в подальших періодах АТ «Райффайзен Банк Аваль» слід дотримуватись процесу стратегії діджиталізації відносин клієнтами у вирішенні всіх фінансових питань, у тому числі й у депозитній сфері, що послугує спрощену процесу обслуговування. Банку слід вдатися до нарощення депозитної ресурсної бази шляхом залучення нових категорій клієнтів, розробкою нових інноваційних депозитних продуктів з вигідними ціновими умовами, покращення загального рівня обслуговування тощо.

Застосування висунутих рекомендацій, на нашу думку, дозволить банку ефективніше здійснювати управлінський процес в контексті депозитного портфеля.

АНОТАЦІЯ

Котляр А. Л. «Депозитний портфель комерційного банку»
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2022 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є економічні процеси, пов'язані з формуванням депозитного портфелю комерційного банку. Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи формування депозитного портфелю та розробка пропозицій щодо його вдосконалення на прикладі комерційного банку АТ «Райффайзен Банк Аваль».

У роботі розглядаються теоретичні та практичні основи формування та управління депозитним портфелем комерційного банку. Проведено аналіз основних показників діяльності банку та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Досліджені особливості формування депозитного портфелю банку, виявлені проблеми та проведено оцінку його ефективності.

В третьому розділі розглядаються шляхи вдосконалення формування депозитного портфелю та перспективи його розвитку в комерційному банку АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Ключові слова: комерційний банк, ресурсна база, фінансові ресурси, депозитні ресурси, депозити, депозитна політика, залучені ресурси, клієнтська база.

ANNOTATION

Kotlyar A.L. "Deposit portfolio of a commercial bank"

qualification work for a bachelor's degree in the specialty
"072 Finance, Banking and Insurance"
educational and professional program Finance, Financial Management and Insurance
Odessa National University of Economics, Odesa, 2022

The bachelor's thesis consists of three sections. The object of research is the economic processes associated with the formation of the deposit portfolio of a commercial bank. The subject of the research is the theoretical and practical bases of the deposit portfolio formation and the development of proposals for its improvement on the example of the commercial bank JSC "Raiffeisen Bank Aval".

The theoretical and practical bases of formation and management of the deposit portfolio of a commercial bank are considered in the work. The analysis of the main indicators of the bank's activity is carried out and the bank's position in the financial services market is determined. The peculiarities of the bank's deposit portfolio formation have been studied, problems have been identified and its efficiency has been assessed.

The third section discusses ways to improve the formation of the deposit portfolio and prospects for its development in the commercial bank JSC "Raiffeisen Bank Aval".

Key words: commercial bank, resource base, financial resources, deposit resources, deposits, deposit policy, attracted resources, client base.